

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-508-5-54>

Соколюк Людмила, доктор мистецтвознавства, професор кафедри ТІМ ХДАДМ, член-кореспондент НАМУ, Харків, Україна

БОЙЧУКІЗМ І СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ УКРАЇНСЬКОГО МИСТЕЦТВА

Ключові слова: українське мистецтво, бойчукізм, нонконформізм, національна традиція, національно-визвольна боротьба.

Lyudmyla SOKOLYUK, Doctor of Art History, Professor at KSADA

BOICHUKISM AND MODERN PROBLEMS OF UKRAINIAN ART

Abstract. On July 13, 1937, the school of “Ukrainian monumentalism” by Mykhailo Boichuk was destroyed by Stalinist regime. As history has shown, this was a phenomenon in art of world significance. Boichuk’s ideas were continued both in the works of Ukrainian nonconformists in the 1960s and in the art of contemporary Ukrainian artists. Boichukism remains relevant today, when rf broke into the sovereign Ukrainian State, seeking to destroyed the Ukrainian people and Ukrainian artistic culture.

Key words: Ukrainian art, boichukism, nonconformism, national tradition, national liberation struggle.

13 липня 1937 р. за вироком Військової колегії Верховного суду СРСР, представленою Сталіним, Молотовим і Ворошиловим, були розстріляні як «вороги народу» засновник школи «українського монументалізму» Михайло Бойчук разом зі своїми учнями-бойчукістами – В. Седляром та І. Падалкою. Все, що було пов’язано з бойчукізмом як духовно-філософським явищем в розвитку української національної культури, нещадно винищувалось. Офіційно радянською ідеологією бойчукізм було визначено як символ «українського буржуазного націоналізму», що начебто не визнає «пролетарський інтернаціоналізм». А насправді під цим гаслом запроваджувалась загальна русифікація українців з наміром їхнього включення до денационалізованого єдиного радянського народу.

Утім, бойчукісти, як і значна частина тогочасної української творчої інтелігенції, залишались вірними своєму народові. У найяскравішій формі вони відобразили національну своєрідність процесів, що відбувалися в українській художній культурі першої третини ХХ ст. А те, що залишилось від школи М. Бойчука, кровоточить і сьогодні, нагадуючи в контексті ко-

мунікації епох про трагедії доби українського національного відродження, яке стало першим етапом національно-визвольної боротьби українського народу в ХХ ст., що мало продовження в подальшому.

Фізичне знищення М. Бойчука і провідних бойчуків не могло знищити власне бойчукізм. Він залишався в пам'яті безпосередніх учнів М. Бойчука і їхніх учнів, яким вдалося вижити. У цьому списку О. Павленко, А. Іванова, О. Кравченко, Я. Музика, М. Федюк, Б. Бланк, О. Довгаль, М. Фрадкін, М. Котляревська, Г. Синиця та ін. Вже з 1960-х рр. в Україні, всупереч партійним закликам дотримуватися засад соціалістичного реалізму, «рецидиви бойчукізму» почали проявлятися в творчості нонконформістів – А. Горської, В. Зарецького, Л. Семикіної, Г. Севрук, Г. Зубченко, О. Заливахи. Новий сплеск пильної уваги до бойчукізму спалахнув із здобуттям Україною незалежності. Знову актуалізувалися проблеми повернення до власних культурних коренів, свого національного стилю, національної форми, які свого часу порушував М. Бойчук. Це, зокрема, простежується в творчості В. Перевальського, Л. Медвідя, В. Гонтаріва, який навіть за прикладом М. Бойчука спробував створити власну школу на засадах, що нагадували бойчукізм, та деяких інших сучасних українських мистців.

Із здобуттям Україною незалежності в 1991 р. проблема бойчукізму винирнула із небуття, набуваючи все більшої актуальності. Вийшли друком наукові монографії про М. Бойчука та його школу, альбоми, каталоги вже сучасних виставок з демонстрацією того, що якимось збереглося від бойчукізму. Іменем Михайла Бойчука названо вулицю в Києві, провулок у Харкові, Київську державну академію декоративно-прикладного мистецтва і дизайну. У Харкові з'явився провулок Бойчуків. Сьогодні, в період нової фази національно-визвольної боротьби, на яку піднявся український народ після нападу РФ на суверенну Українську державу 24 лютого 2022 р. з метою знищити українську націю та її культуру, справа, розпочата М. Бойчуком і його школою, знаходить своє продовження.